

Željko Cvrtila,
mr. krim

Sigurnost je preduvjet za razvoj svakog društva. Bez uspostavljene sigurnosti

nema razvoja gospodarstva, priljeva novog kapitala kao ni slobodnog protoka roba i razvoja tržišta. Nesigurna okolina višestruko poskupljuje svaki gospodarski protok jer se povećavaju rizici, prije svega od gubitka roba, infrastrukture i ljudskih potencijala. Uz ratove i terorizam, koje je teško svrstati samo na pojedina žarišta jer smo svjedoci terorističkih djelovanja na prostorima koja su donedavno slovila kao najsigurnija na planeti, organizirani kriminal najveći je sigurnosni problem suvremenog svijeta, tj. država sa stabilnom demokracijom i uspostavljenom kontroliranom sigurnošću.

Korijeni u Italiji i Siciliji

Najpoznatiji su počeci organiziranog kriminaliteta oni u SAD-u tridesetih godina 20. stoljeća, kad je na američkom području djelovalo mnogo zločinačkih organizacija. Bila je to posljedica prohibicije alkohola što je, uz ostalo, pogodovalo razvoju suvremenog organiziranog kriminala u SAD-u. Najjača je svakako bila talijanska, sicilijanska mafija koja je razvila nacionalnu mafijašku obitelj. Jednu od glavnih uloga u razvoju organiziranog kriminaliteta imali su kriminalni sindikati tzv. "karteli". S razvojem kriminalne djelatnosti, nezakonito stečeni novac počeo se ulagati u legalne financijske i gospodarske tijekove.

Na europskom se tlu kolijevkom organiziranog kriminala smatra Italiju. Tamo se ozbiljniji pristup suzbijanju organiziranog kriminala bilježi polovicom 20. stoljeća kroz Zakon protiv mafije iz 1956., a ozbiljni pomaci zabilježeni su tek devedesetih godina, poznatim slučajevima suca Falkonea.

Treba reći da su pojedine strukture organiziranog kriminala u Italiji, Rusiji, Kini i Japanu zapravo nastale iz tradicionalnog suprotstavljanja pojedinih obitelji, seljaka i ili zaštitara nametima države i

Al Capone

tako prerasle u organizirane kriminalne strukture, svaki u svom vremenu i stupnju razvoja društva i države. S vremenom se uspostavlja čvrste hijerarhijske, najčešće familijarno povezane i ustrojene organizacije, na čijem su čelu bili ustoličeni šefovi (padroni, bossovi, "Da Ge", Oyubun, i sl.).

U nekim državama dolazi do preklapanja legalnih i ilegalnih trgovačkih, gospodarskih i financijskih djelatnosti. Zločinačka udruženja postaju glavni investitor (priljavim novcem), potrošač i poticatelj razvoja djelatnosti koje im donose velik profit. Postaju i oružana sila jer imaju naoružane odrede kojima štite vlastita bogatstva ili se po potrebi suprotstavljaju legalnim državnim tijelima.

Talijanska mafija, cosa nostra, Trijade, kineska kriminalna udruženja, japanska mafija – Yakuze, do danas

Sicilija i Italija - "domovina" mafijaša

su se proširili diljem svijeta, najprije u SAD, zatim u Europu, Kanadu i drugdje gdje su našli interes. Ruska je mafija, primjerice, danas toliko ojačala da u bitnome kreira razvoj i planiranje ostvarivih ciljeva u globalnim okvirima na području Europe, SAD-a, Kanade, Latinske Amerike i Kine.

Rat kao plodno tlo

Ratovi, raspad država i sigurnosnih sustava uvijek pogoduju razvoju organiziranog kriminaliteta, tim više što tad postoji velik broj nezaposlenih bivših vojnika, policajaca, zaštitara i pripadnika raznih tajnih službi. Tako se organizirani kriminal razvijao i u Hrvatskoj i to u više pravaca. Zbog embarga na uvoz oružja postojala je "legalna" potreba za švercanjem oružja i nafte, a tu je bila i zamjena velike količine dinara, pa su se pod okriljem tajnosti, službenih informacija i potreba obrane države, prečesto obavljali nelegalni poslovi za osobne interese. Kao jedan od smjerova razvoja orga-

Rak svakog društva

Gotovo da nema države bez organiziranoga kriminala. Gotovo da nema razlike u metodama djelovanja pa onda ni u metodama suzbijanja organiziranog kriminala i terorizma

niziranog kriminaliteta, treba istaknuti i nezakonitosti u pretvorbi, kao najsofisticiraniji oblik organiziranog kriminaliteta jer u sebi uvezuje pojedince s pojedinim moćima u sudstvu, izvršnoj i zakonodavnoj vlasti i novčarskim institucijama. Počeci trećeg smjera razvoja organiziranog kriminala u RH očituju se kroz iznude, ucjene, reketarenja, kamatarenja i poker-aparate, da bi se on zadnjih godina sve više sofisticirao kroz enormne naplate sumnjivih dugovanja banaka ili tvrtki, tj. kroz otkupe imovine ili prava pojedinih tvrtki ili stečajeve istih, pa i u redovnim sudskim postupcima dosuđenih u korist poznatih nositelja kriminala.

Udruženje je osnova funkcioniranja organiziranog kriminaliteta. Uglavnom su podijeljena u grupe i familije, po teritorijalnoj nadležnosti ili pak po zadaćama koje moraju obaviti. Udruženje znači i hijerarhijsku strukturu. Ono skrbi za svoje članove i njihove obitelji ako poginu ili završe u zatvoru, novčano ih pomažući, pronalazeći im posao ili uključujući ih u kriminalne aktivnosti. Za neposlušne članove, posebice one koji surađuju s policijom ili suprotstavljenim udru-

ženjem, postoji interni sustav sankcija, a obično je riječ o vrlo rigoroznim sankcijama - sve do smaknuća.

Podjela zadaća i uloga, te specijaliziranost na pojedinim kriminalnim poslovima, također otežavaju hvatanje članova, posebice nositelja, planera i organizatora, jer obično neposredno ne sudjeluju u izvršavanju kaznenih djela. Tajnost članova, posebice onih u pravosudnim i državnim institucijama, ali i tajnost kriminalnih aktivnosti, planiranih djelatnosti, vre-

Korupcija može biti opasnost sama po sebi, ali ona je i osnovna metoda djelovanja organiziranog kriminaliteta, što je čini još opasnijom

mena izvršenja, ulaganja u legalne poslove, kanala kolanja ilegalne robe, čine kriminalno udruženje održivim.

Raznovrsne kriminalne djelatnosti uglavnom su uvjetovane brzinom ostvarivosti i veličinom profita koji proizlazi iz određene kriminalne aktivnosti, malom propisanom sankcijom i slabom mogućnošću otkrivanja. Timovi branitelja kao pravni savjetnici stalno su na raspolaganju nositeljima organiziranog kriminala za slučajevne uhićenja članova. Sukobi kriminalnih udruženja uglavnom se događaju zbog zaštite prostora ili grane ilegalnog poslovanja. Oružje je osnovni alat njihovih članova, a njegovo korištenje temeljna metoda za postizanje ciljeva i zadržavanje ilegalno stečene dobiti.

Međunarodno djelovanje karakteristika je suvremenog organiziranog kriminala koji ne poznaje granice, već se širi na područje više država. Često se u jednoj državi stječe ilegalni novac, a u drugoj se on ulaže u legalne poslove jer mu je tako teže provjeriti podrijetlo. Uz pomoć svojih ljudi u medijima, nositelji organiziranog kriminala počinju se javno eksponirati, minoriziranjem legalnih akcija tijela progona,

poduzetih u svrhu njihova raskrinkavanja i kaznenog prijavljivanja. Cilj je što prije steći financijsku neovisnost i raspoloživa financijska sredstva koja služe za: lagodan život članova (glavna motivacija), financiranje daljnjih aktivnosti i razvoj infrastrukture, plaćanje suradnika, članova i branitelja, novačenje novih članova... Ilegalna imovina pere se prebacivanjem u legalne poslovne tijekove koji donose nove profite. Nastoji se uložiti u legalne tvrtke i poslove, uglavnom pritiscima ili korupcijom vlasnika, te malo-pomalo ući u vlasničku strukturu neke tvrtke. Na taj način zločinačka udruženja napreduju i rastu kao uspješna poduzeća i po potrebi povećavaju broj "zaposlenih".

Prepoznavanje simptoma

U čemu je zapravo opasnost organiziranog kriminaliteta? U skupnom počinjenju kaznenih djela, materijalnoj šteti koja nastaje počinjenjima, u organiziranosti, trajnosti, koruptivnosti ili nasilništvu? Odgovor nije jednostavan. Prema nekim autorima to je zato što se unutar kolektivnog počinjenja zločina pojavljuje masovna korupcija, koja se povezuje s najvišim političkim i državnim, policijskim, pa i sudskim vrhom, a što uzrokuje raspad demokratskog ustrojstva suvremenih država. Organizirani kriminal zasigurno je najopasniji oblik kriminala jer ugrožava temelje svake države i stvara paralelne sustave vlasti, obično preko korupcije i sile.

Organizirani kriminal djeluje poput raka, ne može ga se vidjeti i osjetitiima obuhvatiti, ali opasnost raste i može ugroziti cijelo društvo. Opasnost raste postupno, ali stalno, i kad jednom spoznamo simptom, obično je kasno. Stoga je i obrana od organiziranog kriminala iznimno teška te nam se katkad čini beznadnom. Zločinačko udruženje čine teškim u razotkrivanju upravo njegovi ljudi u svim sferama društva. Nemojmo biti u zabludi, organizirani kriminal i dalje se prilagođava, razvija i širi. ■

mno teška te nam se katkad čini beznadnom. Zločinačko udruženje čine teškim u razotkrivanju upravo njegovi ljudi u svim sferama društva. Nemojmo biti u zabludi, organizirani kriminal i dalje se prilagođava, razvija i širi. ■